

DOI: 10.34015/2523-4552.2026.2.21
УДК 343.985.7:343.326(477)

*Pina Ф. В.,
аспірант кафедри кримінального процесу
та криміналістики Донецького державного
університету внутрішніх справ
e-mail: f98315918@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-8589-003X>*

ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИКИ ДОПИТУ СВІДКІВ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ІДЕОЛОГІЧНІЙ ТА КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІЙ СФЕРІ

Статтю присвячено формулюванню конкретних тактико-організаційних рекомендацій щодо проведення допитів свідків під час досудового розслідування колабораційної діяльності в ідеологічній та культурно-освітній сфері. З'ясовано, що допит є основним процесуальним засобом збирання ідеальних слідів кримінального правопорушення у провадженні цієї категорії. Показано, що свідки допитувалися у 67% проваджень за фактами колабораціонізму в ідеологічній та культурно-освітній сфері. Охарактеризовано осіб, які можуть та не можуть бути допитані як свідки під час досудового розслідування колабораційної діяльності. Наголошено, що правоохоронці мають вживати активних зусиль задля відшукування потенційних свідків колабораціонізму в ідеологічній та культурно-освітній сфері, зокрема шляхом направлення запитів органам влади про осіб, які прибувають з тимчасово окупованих територій України. Запропоновано алгоритм проведення допитів свідків, які можуть покинути територію України до завершення судового розгляду, в порядку ст. 225 КПК України.

Наведено пропозиції вітчизняних науковців щодо предмету допиту свідків вчинення колабораційної діяльності та запропоновано критерії його уточнення в провадженні за фактами діянь, передбачених ч.ч. 1, 3, 6 ст. 111-1 КК України. Сформульовано орієнтовний предмет допиту свідків колабораційної діяльності в ідеологічній та культурно-освітній сфері, до якого віднесено анкетні дані свідка, факт, обставини, причини перебування свідка на тимчасово окупованій території або перебування на підконтрольній Україні території, де було вчинено колабораційну діяльність, відомі свідку дані про правопорушника, подію кримінального правопорушення, обставини, за яких свідок сприймав цю подію, поведінку підозрюваного до та після вчинення кримінального правопорушення, інші обставини, які можуть бути суттєвими для конкретного кримінального провадження.

Визнано перспективність окремого дослідження тактико-організаційних засад проведення допитів підозрюваних у вчиненні колабораціонізму в ідеологічній та культурно-освітній сфері.

Ключові слова: досудове розслідування, колабораційна діяльність, ідеологічна та культурно-освітня сфера, криміналістична тактика, допит, свідок.

Постановка проблеми. В умовах триваючої повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України особливо гостро постає питання відвернення загроз національній безпеці нашої держави. У зв'язку з цим, надзвичайного значення набуває оперативне, всебічне та об'єктивне виявлення, документування і розслідування всіх фактів колабораційної діяльності – свідомої протиправної суспільно-шкідливої співпраці окремих громадян України з представниками держави-агресора, її збройними формуваннями та окупаційними адміністраціями.

Специфіка багатьох форм вчинення колабораційної діяльності пов'язана з ускладненим доступом вітчизняних правоохоронців до місць локалізації матеріальних слідів кримінально протиправного діяння, які знаходяться на тимчасово окупованих територіях України чи в межах держави-агресора. В таких умовах ключову роль відіграють ідеальні сліди кримінального правопорушення, що утворюються в пам'яті осіб, які особисто сприймали окремі прояви колабораціонізму. Головним процесуальним засобом виявлення, збирання та фіксації таких слідів під час досудового розслідування є допит, передбачений ст.ст. 224-226 КПК України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні, тактико-криміналістичні та організаційні засади проведення допитів у кри-

мінальному провадженні були сформовані у працях О. П. Ващук, В. К. Весельського, А. Ф. Волобуєва, В. А. Журавля, А. В. Іщенка, В. О. Коновалової, В. С. Кузьмічова, В. Г. Лукашевича, Є. Д. Лук'янчикова, В. М. Тертишника, В. В. Тіщенка, Л. Д. Удаलोї, К. О. Чаплинського, Ю. А. Чаплинської, С. С. Чернявського, В. М. Шевчука, В. Ю. Шепітька та інших провідних вітчизняних науковців. Окремим проблемам проведення допитів під час розслідування колабораційної діяльності приділили свою увагу В. В. Абламська, С. Є. Абламський, О. Г. Бондаренко, В. В. Коваленко, О. В. Ковтун, Д. В. Лісниченко, І. А. Скічко, Т. П. Матюшкова, Г. К. Тетерятник та інші українські вчені. При цьому, особливості організації та проведення допитів свідків в кримінальних провадженнях за фактами колабораціонізму в ідеологічній та культурно-освітній сфері в науковій літературі ще не були розглянуті, що вказує на актуальність проведеного дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є формулювання конкретних тактико-організаційних рекомендацій щодо проведення допитів свідків під час досудового розслідування колабораційної діяльності в ідеологічній та культурно-освітній сфері.

Для досягнення мети поставлені такі завдання: уточнити сутність та процесуальний порядок проведення допиту в кримінальному

провадженні; опрацювати слідчо-судову практику проведення допитів в кримінальних провадженнях про колабораційну діяльність в ідеологічній та культурно-освітній сфері; визначити осіб, які можуть та не можуть бути допитані як свідки в таких провадженнях; сформулювати орієнтовний предмет допиту свідків колабораційної діяльності в ідеологічній та культурно-освітній сфері.

Виклад основного матеріалу.

Допит – це процесуальна слідча (розшукова) або судова дія, що є регламентованим кримінально-процесуальними нормами інформаційно-психологічним процесом спілкування осіб, які беруть у ньому участь, та спрямований на отримання інформації про відомі допитуваному факти, що мають значення для встановлення істини у кримінальному провадженні [1, с. 306]. За своєю суттю допит полягає в передачі інформації про розслідуване кримінальне правопорушення, пов'язані з ним обставини і людей. Ця інформація сприймається допитуваною особою в момент спостереження за тими або іншими явищами, об'єктами, пов'язаними з подією правопорушення, запам'ятовується нею, зберігається в її пам'яті у вигляді «ідеальних» слідів, і потім під час допиту відтворюється та передається суб'єкту розслідування [2, с. 171].

Чинними нормами КПК України встановлено можливість проведення під час досудового розслідування допиту таких осіб: свідків, потерпілих, підозрюваних. Предмет допиту кожної особи визначається її процесуальним статусом і враховує потребу виконання основного завдання цієї С(Р)Д – встановлення в результаті отримання пока-

зань допитаної особи обставин, що мають значення для кримінального провадження [3, с. 84].

Під час досудового розслідування колабораційної діяльності в ідеологічній та культурно-освітній сфері допитуватися можуть особи носії ідеальних слідів кримінального правопорушення – свідки та підозрювані у вчиненні кримінального правопорушення (адже потерпілі від таких діянь відсутні). Під час судового розгляду також може проводитися допит судових експертів з метою роз'яснення підготованих ними висновків за клопотанням сторони кримінального провадження або за власною ініціативою суду.

Вивчення 100 вироків національних судів першої інстанції за ч.ч. 1, 3, 6 ст. 111-1 КК України, постановлених протягом 2022-2025 років, показало, що свідки допитувалися у 67 % кримінальних проваджень про колабораційну діяльність в ідеологічній та культурно-освітній сфері. Також зауважимо, що кримінальні провадження, в яких свідки не були допитані, в основному припали на випадки вчинення кримінальних проступків, передбачених ч. 1 ст. 111-1 КК України, де підозрювані (обвинувачені) повністю визнали вину та співпрацювали зі слідством.

Відповідно до ч. 1 ст. 65 КПК України, свідком у кримінальному провадженні є фізична особа, якій відомі або можуть бути відомі обставини, що підлягають доказуванню під час кримінального провадження, і яка викликана для давання показань.

У кримінальних провадженнях за фактами колабораціонізму в ідеологічній та культурно-освітній сфері як свідки не можуть бути допитані (чч. 2, 4 ст. 65 КПК України):

- захисник, законний представник підозрюваного у вчиненні колабораційної діяльності – про обставини, які стали їм відомі у зв'язку з виконанням функцій представника чи захисника;

- адвокати та нотаріуси – про відомості, які становлять, відповідно, адвокатську чи нотаріальну таємницю;

- медичні працівники та інші особи, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторони життя особи – про відомості щодо підозрюваної в колабораційній діяльності особи, які становлять лікарську таємницю;

- священнослужителі – про відомості, одержані ними від підозрюваного чи інших осіб на сповіді віруючих;

- журналісти – про відомості, які стосуються колабораційної діяльності та містять конфіденційну інформацію професійного характеру, надану за умови нерозголошення авторства або джерела інформації;

- особи, які мають право дипломатичної недоторканності, а також працівники дипломатичних представництв (наприклад у випадках, коли підозрювана в колабораціонізмі особа отримувала консульські чи інші послуги).

Також варто пам'ятати, що відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 66 КПК України імунітетом свідка користуються близькі родичі та члени сім'ї підозрюваного у вчиненні колабораційної діяльності, які мають право відмовитися від давання показань, що можуть стати підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні ними,

близькими родичами чи членами його сім'ї кримінального правопорушення.

Основною метою допиту свідків під час розслідування колабораційної діяльності є отримання від таких осіб максимально деталізованих свідчень щодо сприяння конкретною особою державі-агресору та її представникам в ослабленні національних інтересів України, суверенітету і територіальної цілісності держави, створення в суспільстві думки про виправданість та легітимність дій представників влади і службових осіб збройних сил держави-агресора щодо вторгнення та окупації території суверенної держави України, а також щодо прихильності особи до країни-агресора тощо [4, с. 124].

В. В. Коваленко як свідків вчинення колабораційної діяльності пропонує допитувати безпосередніх очевидців кримінального правопорушення (в тому числі осіб, які виїхали з тимчасово окупованих територій), а також чинних та колишніх колег підозрюваної в колаборації особи, її родичів і сусідів та інших осіб, котрим відомі або можуть бути відомі обставини кримінального правопорушення чи дані про особу, що його вчинила [5, с. 213].

Як зауважують Г. Тетерятник, Г. Мудрецька та Г. Резніченко, у кримінальних провадженнях про колабораційну діяльність не завжди можливо отримати показання свідків-очевидців, тому встановлення таких осіб є першочерговим завданням органів досудового розслідування, що передбачає вжиття різного роду заходів [6, с. 26]. З цією метою Д. В. Лісніченко рекомендує встановлювати місця перебування осіб, які

виїхали з окупованих територій і які можуть володіти важливою інформацією, та проводити їх оперативне опитування. Після встановлення їх місця знаходження і встановлення факту володіння останніми важливої інформації що встановлюють нові обставини, чи підтверджують раніше отриману інформацію, вони підлягають допиту як свідки [7, с. 771]. Науковці також радять витребувати від органів державної влади (військово-цивільних адміністрацій, правоохоронних, контролюючих органів) та місцевого самоврядування, центрів надання адміністративних послуг відомості про внутрішньо переміщених осіб з певної тимчасово окупованої території України, серед яких можна встановити очевидців колабораційної діяльності конкретних осіб [6, с. 26]. Вивчення судово-слідчої практики показує, що правоохоронці вживають активних заходів щодо розшуку свідків, адже допити таких осіб проводилися також і під час досудових розслідувань у формі *in absentia* вчинених на тимчасово окупованих територіях України проявів колабораційної діяльності.

Однією з проблем допиту осіб, які були очевидцями колабораційної діяльності на деокупованих територіях України, є ризик неможливості їх залучення до проведення судового засідання в майбутньому, оскільки такі громадяни часто змінюють номери телефонів, місця проживання, а також мігрують за кордон, а надані ними свідчення щодо колабораційної діяльності інших осіб стають недопустимими доказами, оскільки осіб-свідків неможливо безпосередньо допитати в судовому засіданні [8, с. 122]. Якщо свідок, який перебуває на підконтрольній

території, заявляє про наявність в нього плани покинути України у період часу після допиту, таку особу доцільно допитати в порядку ст. 225 КПК України за участі слідчого судді. Отримані в такий спосіб показання можуть бути використані в судовому провадженні навіть за неможливості допитати особу, яка їх надала. Крім того, як пишуть О. Г. Бондаренко та А. С. Левченко, допит осіб, які вже перебувають за кордоном, може здійснюватися в режимі відеоконференції або в межах міжнародної правової допомоги за запитами від українських правоохоронців до компетентних органів відповідної держави перебування свідків [9, с. 210].

Основною організаційною складовою підготовки до проведення допиту свідка є формування переліку обставин, які уповноважена особа планує з'ясувати шляхом проведення такої слідчої (розшукової) дії. Предмет допиту кожної особи визначається її процесуальним статусом і враховує потребу виконання основного завдання допиту – встановлення в результаті отримання показань допитаної особи обставин, що мають значення для кримінального провадження [3, с. 84].

До типового предмету допиту свідків у кримінальних провадженнях щодо колабораційної діяльності Т. П. Матюшкова віднесла точну інформацію про дату, час та місце вчинення конкретних злочинних дій, якщо вони відомі; опис конкретних дій колабораційної діяльності, дій, що їм передували та здійснювалися після вчинення злочину; інформацію стосовно контексту, у якому вчинялись злочини, що допомогла б підтвердити колабораційну діяльність (ознаки місця, приміщення,

території тощо); опис зовнішності, поведінки та одягу злочинця(ів) та інші відомості про нього(-их), що сприятимуть встановленню особистості, якщо це відомо; опис інших свідків підготовки, вчинення чи(і) приховання колабораційної діяльності [10, с. 176].

В. В. Коваленко пропонує свідкам-очевидцям колабораційної діяльності ставити питання щодо: його анкетних даних; обставин перебування свідка на тимчасово окупованій території, його місця проживання, роботи, соціальних зв'язків, обставин повернення в підконтрольні уряду України регіони; факту та обставин знайомства свідка з особою, котра, вірогідно, вчинила колабораційну діяльність; характер стосунків з цією особою, час та спосіб останнього спілкування з нею; анкетних даних ймовірного колаборанта, його місця проживання, роботи, відомі свідку соціальні зв'язки; опису зовнішності ймовірного колаборанта, можливості свідка упізнати його; конкретних даних щодо діяння вірогідного колаборанта (характеру висловлювань, зайняття посад в органах окупаційної влади тощо), місця та часу (проміжку часу) протягом якого підозрюваним було вчинено конкретне кримінальне правопорушення, обставин та обстановки діяння, наявності або відсутності примусу по відношенню до вірогідного колаборанта тощо; даних про інших осіб, очевидцем незаконних діянь яких є допитуваний свідок; даних про інших осіб, котрі могли бути очевидцями діянь вірогідного колаборанта [5, с. 212–213].

Вважаємо, що запропоновані вченими предмети допиту свідків у кримінальних провадженнях про

діяння, передбачені ст.111-1 КК України доцільно конкретизувати відповідно до специфічних ознак кожної форми колабораційної діяльності. На думку І. А. Скічко, залежно від того, у якій формі було вчинено колабораційну діяльність, слідчий (прокурор) зобов'язані уточнювати ті факти й обставини, що безпосередньо стосуються такого способу вчинення [8, с. 122]. До прикладу, детальний виклад орієнтовних переліків питань, які варто ставити свідкам та підозрюваним під час допитів у таких кримінальних провадженнях сформулювали представники міжнародної юридичної фундації Global Rights Compliance (GRC).

Так, на їх думку, під час розслідування кримінальних проступків, передбачених ч.1 ст.111-1 КК України, необхідно з'ясовувати місцезнаходження підозрюваного на момент здійснення відповідних висловлювань; загальний рівень безпеки середовища на момент здійснення публікації чи висловлення; наявність інших осіб під час здійснення висловлювання та його адресатів; мотиви, з яких підозрюваний публічно висловився саме в цей момент; точне формулювання, тон і форму комунікації [11, с. 15]. Для діянь, передбачених ч.3 ст.111-1 КК України, предмет допиту може включати відомості про факт викладання в закладі освіти на тимчасово окупованій території; навчальні дисципліни, які викладала особа; використані нею навчальні матеріали (книжки, підручники, зошити рекомендації); позакласну діяльність підозрюваного та ін. [11, с. 23]. В провадженнях щодо ч. 6 ст. 111-1 КК України міжнародники пропонують ставити свідками питання про

функцію підозрюваного в організації та підготовці політичних заходів; тематику і гасла таких заходів; факту публічного виступу підозрюваного чи участі в їх проведенні в будь-якій іншій формі [11, с. 41].

З урахуванням викладеного, а також переліку обставин, що підлягають доказуванню під час розслідування передбачених ч.ч. 1, 3, 6 ст. 111-1 КК України діянь [12], орієнтовний предмет допиту свідків колабораційної діяльності в ідеологічній та культурно-освітній сфері має включати такі відомості:

- анкетні дані свідка (прізвище, ім'я, по-батькові, дата та місце народження, освіта, професія та місце роботи, сімейний стан та ін.);

- факт, обставини, причини перебування свідка на тимчасово окупованій території або перебування на підконтрольній Україні території, де було вчинено колабораційну діяльність;

- відомості про особу правопорушника (факт та обставини попереднього знайомства, ознаки зовнішності, анкетні дані, характер відносин до та після вчинення колабораційної діяльності);

- подія кримінального правопорушення (обставини (час, місце, обстановка, присутність інших осіб) та зміст публічного висловлювання підозрюваного; факт та обставини впровадження підозрюваним стандартів освіти держави агресора чи здійснення пропаганди в закладах освіти; факт та обставини організації підозрюваним чи участі в проведенні масового політичного заходу тощо);

- обставини, за яких свідок сприймав подію колабораційної діяльності (поведінка самого свідка,

відстань та умови сприйняття, наявність в свідка дефектів зору, слуху та інших особливостей сприйняття);

- поведінка підозрюваного до та після вчинення кримінального правопорушення;

- інші обставини, які можуть бути суттєвими для конкретного кримінального провадження.

Наприклад, у вирокі Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області від 03.10.2023 у справі № 686/3769/23 наведено показання свідка про те, що він тривалий час знає обвинуваченого, який був членом т.з. «самоврядної міської ради», вів досить активну діяльність антиукраїнської спрямованості в соціальній мережі «Facebook», часто робив публікації в яких вказував, що «українські патріоти є нацистами», виправдовував агресію росії проти України, засуджував дії Збройних сил України, які нібито самі вбивали людей на Донбасі, вказував, що Україна повинна бути в складі Росії. При цьому, обвинувачений не приховував своєї особистості та свідок із ним декілька разів дискутував на вказані теми, намагаючись переконати у хибності його суджень [13].

В кримінальному провадженні № 686/3769/23 за фактом діяння, передбаченого ч. 6 ст. 111-1 КК України, допитаний свідок показав, що на початку червня 2022 року, коли м. Лиман було в окупації, йому запропонували піти на роботу начальником РЕС і коли він подавав звіт то познайомився з обвинуваченими, також був присутнім на публічних політичних заходах, які вони проводили. Свідок отримував документи з резолюціями обвинувачених, які займали посади у військовій адміністрації «ДНР». Інша до-

питана в тому ж кримінальному провадженні свідок показала, що під час окупації перебувала у м. Лиман та виконувала обов'язки начальника управління соціального захисту. На роботу її приймав один з обвинувачених, який займав посаду керівника голови адміністрації «м. Красний Лиман ДНР», другий обвинувачений був його заступником, а третя обвинувачена – займала посаду керівника адміністрації, керувала справами. Усі звинувачені дійсно працювали в окупаційній адміністрації та вживали заходи з налагодження її роботи окупаційної адміністрації на території міста Лиман, та неодноразово публічно проводили агітацію [14].

Безпосередній предмет допиту окремого свідка залежить від тих обставин про подію кримінального правопорушення, які можуть бути йому відомі, та має надалі конкретизуватися в кожному кримінальному провадженні. Для цього слідчому варто попередньо вивчити матеріали кримінального провадження, отримати відомості про особу свідка, факт його перебування на тимчасово окупованих територіях та ін., і виходячи з цієї інформації сформулювати конкретний перелік запитань.

У зв'язку із доволі складним та обширним предметом допиту свідка колабораціонізму в ідеологічній та культурно-освітній сфері, підтримаємо позицію науковців про необхідність перед проведенням допиту скласти його, який міститиме орієнтовне коло питань, які необхідно з'ясувати під час проведення слідчої (розшукової) дії [15, с. 222].

Висновки. Таким чином, у межах досудового розслідування

колабораційної діяльності допит виступає одним з найбільш ефективних засобів збирання доказів. Під час досудового розслідування колабораціонізму в ідеологічній та культурно-освітній сфері допитуватися можуть носії ідеальних слідів кримінального правопорушення – свідки та підозрювані у вчиненні кримінального правопорушення. Опрацювання 100 вироків національних судів першої інстанції за ч.ч. 1, 3, 6 ст. 111-1 КК України, постановлених протягом 2022-2025 років, показало, що допити свідків були проведені в 67% кримінальних проваджень цієї категорії.

До орієнтовного предмету допиту таких осіб варто віднести анкетні дані свідка, факт, обставини, причини перебування свідка на тимчасово окупованій території або перебування на підконтрольній Україні території, де було вчинено колабораційну діяльність, відомі свідку дані про правопорушника, подію кримінального правопорушення, обставини, за яких свідок сприймав цю подію, поведінку підозрюваного до та після вчинення кримінального правопорушення, інші обставини, які можуть бути суттєвими для конкретного кримінального провадження. Безпосередній предмет допиту окремого свідка має надалі конкретизуватися в кожному кримінальному провадженні.

Перспективним, на нашу думку, є формулювання тактико-організаційних рекомендацій щодо проведення допитів підозрюваних у вчиненні колабораціонізму в ідеологічній та культурно-освітній сфері.

Список використаних джерел

1. Криміналістика: підруч. за ред. В. Ю. Шепітька. 5-те вид. переробл. та допов. Київ : Ін Юре, 2016. 640 с.
2. Копча В. В., Копча Н. В. Криміналістична техніка, тактика і методика : навчальний посібник. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 286 с.
3. Колесник Ю. В. Особи, що підлягають допиту, та предмет допиту за чинним КПК України. *Вісник Академії адвокатури України*. 2014. Т. 11. № 1. С. 78–84.
4. Абламський С. Є., Ковтун О. В., Абламська В. В. Особливості доказування під час розслідування кримінальних правопорушень, передбачених частинами 1, 2 ст. 111-1 Кримінального кодексу України. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2024. № 3 (106). С. 116–127. DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2024.3.10>
5. Розслідування колабораційної діяльності : практ. посібник / Є. О. Письменський, С. В. Головін, А. В. Коваленко, В. В. Коваленко. Київ : ВД Дакор, 2023. 260 с.
6. Актуальні проблеми при розслідуванні кримінальних проступків, пов'язаних з колабораційною діяльністю : методичні рекомендації / розроб.: Г. Тетерятник, Г. Мудрецька, Г. Резніченко. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. 40 с.
7. Лісніченко Д. В. Шляхи вдосконалення процесуального порядку та методики розслідування злочинів пов'язаних з вчиненням державної зради та колабораційної діяльності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 1. С. 768–771. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-1/185>
8. Скічко І. А. Розслідування колабораційної діяльності : дис. ... доктора філософії 081 – Право. Київ, 2025. 194 с.
9. Бондаренко О. Г., Левченко А. С. Недоліки методики розслідування правопорушень, пов'язаних з вчиненням державної зради та колабораційної діяльності на непідконтрольних територіях. *Наукові праці Київського авіаційного інституту. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2024. № 4 (73). С. 206–212. DOI: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.73.19469>
10. Розслідування колабораційної діяльності: кримінально-правові, кримінальні процесуальні та криміналістичні аспекти : навч. посіб.; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Право, 2024. 256 с.
11. Prosecuting wartime collaborators in Ukraine. Practitioner Handbook for Interviewing Suspects and Witnesses under Article 111-1 of the Criminal Code of Ukraine. Global Rights Compliance, 20 Jan 2026. 62 p. URL: <https://globalrightscpliance.org/wp-content/uploads/2026/01/Practitioner-Handbook-for-Interviewing-Suspects-and-Witnesses-for-Collaboration.pdf>. (дата звернення: 26.03.2026).
12. Ріпа Ф. В. Обставини, що підлягають доказуванню під час розслідування колабораційної діяльності в ідеологічній та культурно-освітній сфері. *Наукові записки*. Серія: Право. 2025. Вип. 19. С. 269–274. DOI: <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2025-19-269-274>
13. Хмельницький міськрайонний суд Хмельницької області. Вирок від 03.10.2023 у справі № 686/3769/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113906215>. (дата звернення: 26.03.2026).
14. Індустріальний районний суд м. Дніпропетровська. Вирок від 27.03.2024 у справі № 202/3947/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117935291> (дата звернення: 26.03.2026).
15. Чернов О. В. Тактика, стратегія та особливості допиту свідків на початковому етапі розслідування умисних вбивств працівників правоохоронних органів, вчинених у зв'язку із виконанням службових обов'язків. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 3. С. 222–227. DOI <https://doi.org/10.32850/sulj.2023.3.35>

References

1. Shepitko, V. Yu. (Ed.). (2016). *Kryminalistyka* [Criminalistics] (5th ed., rev.). Kyiv: In Yure.
2. Kopcha, V. V., & Kopcha, N. V. (2022). *Kryminalistychna tekhnika, taktyka i metodyka* [Criminalistic technique, tactics and methodology]. Odesa: Vydavnychiy dim "Helvetyka".
3. Kolesnyk, Yu. V. (2014). Osoby, shcho pidliahaiut dopytu, ta predmet dopytu za chynnym KPK Ukrainy [Persons subject to interrogation and the subject of interrogation under the current Criminal Procedure Code of Ukraine]. *Visnyk Akademii advokatury Ukrainy* [Bulletin of the Academy of Advocacy of Ukraine], 11(1), 78–84.
4. Ablamskyi, S. Ye., Kovtun, O. V., & Ablamska, V. V. (2024). Osoblyvosti dokazuvannya pid chas rozsliduvannya kryminalnykh pravoporushen, peredbachenykh chastynamy 1, 2 st. 111-1 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy [Peculiarities of proof during the investigation of criminal offenses under Parts 1, 2 of Article 111-1 of the Criminal Code of Ukraine]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav* [Bulletin of Kharkiv National University of Internal Affairs], 3(106), 116–127. <https://doi.org/10.32631/v.2024.3.10>
5. Pysmenskyi, Ye. O., Holovkin, S. V., Kovalenko, A. V., & Kovalenko, V. V. (2023). *Rozsliduvannya kolaboratsiinoi diialnosti* [Investigation of collaboration activity]. Kyiv: VD Dakor.
6. Teteryatnyk, H., Mudretska, H., & Reznichenko, H. (2023). *Aktualni problemy pry rozsliduvanni kryminalnykh prostupkiv, poviazanykh z kolaboratsiinoiu diialnistiu* [Current problems in the investigation of criminal misdemeanors related to collaboration activity]. Odesa: Vydavnytstvo "Iurydyka".
7. Lisnichenko, D. V. (2024). Shliakhy vdoskonalennia protsesualnoho poriadku ta metodyky rozsliduvannya zlochyniv poviazanykh z vchynenniam derzhavnoi zrady ta kolaboratsiinoi diialnosti [Ways to improve procedural order and methodology for investigating crimes related to high treason and collaboration activity]. *Iurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal* [Legal Scientific Electronic Journal], 1, 768–771. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-1/185>
8. Skichko, I. A. (2025). *Rozsliduvannya kolaboratsiinoi diialnosti* [Investigation of collaboration activity] (Doctor of Philosophy dissertation). Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav, Kyiv.
9. Bondarenko, O. H., & Levchenko, A. S. (2024). Nedoliky metodyky rozsliduvannya pravoporushen, poviazanykh z vchynenniam derzhavnoi zrady ta kolaboratsiinoi diialnosti na nepidkontrolnykh terytoriiakh [Deficiencies in the methodology for investigating offenses related to high treason and collaboration activity in temporarily occupied territories]. *Naukovi pratsi Kyivskoho aviatsiinoho instytutu. Seriya: Yurydychnyi visnyk "Povitriane i kosmichne pravo"* [Scientific Works of Kyiv Aviation Institute. Series: Legal Bulletin "Air and Space Law"], 4(73), 206–212. : <https://doi.org/10.18372/2307-9061.73.19469>
10. Sokurenko, V. V. (Ed.). (2024). *Rozsliduvannya kolaboratsiinoi diialnosti: kryminalno-pravovi, kryminalni protsesualni ta kryminalistychni aspekty* [Investigation of collaboration activity: Criminal law, criminal procedural and criminalistic aspects]. Kharkiv: Pravo.
11. *Prosecuting wartime collaborators in Ukraine. Practitioner handbook for interviewing suspects and witnesses under Article 111-1 of the Criminal Code of Ukraine*. (2026). Global Rights Compliance. <https://globalrightscpliance.org/wp-content/uploads/2026/01/Practitioner-Handbook-for-Interviewing-Suspects-and-Witnesses-for-Collaboration.pdf>

12. Ripa, F. V. (2025). Obstavyny, shcho pidliahaiut dokazuvanniu pid chas rozsliduvannia kolaboratsiinoi diialnosti v ideolohichnii ta kulturno-osvitnii sferi [Circumstances subject to proof during the investigation of collaboration activity in the ideological, cultural and educational sphere]. *Naukovi zapysky. Serii: Pravo* [Scientific Notes. Series: Law], 19, 269–274. <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2025-19-269-274>

13. Khmelnytskyi miskraionnyi sud Khmelnytskoi oblasti [Khmelnytskyi City District Court of Khmelnytskyi Region]. (2023, October 3). *Vyrok u spravi № 686/3769/23* [Judgment in case No. 686/3769/23]. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen [Unified State Register of Court Decisions]. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113906215>

14. Industrialnyi raionnyi sud m. Dnipropetrovska [Industrial District Court of Dnipropetrovsk]. (2024, March 27). *Vyrok u spravi № 202/3947/23* [Judgment in case No. 202/3947/23]. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen [Unified State Register of Court Decisions]. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117935291>

15. Chernov, O. V. (2023). Taktyka, stratehiia ta osoblyvosti dopytu svidkiv na pochatkovomu etapi rozsliduvannia umysnykh vbyvstv pratsivnykiv pravookhoronnykh orhaniv, vchynenykh u zviazku iz vykonanniam sluzhbovykh oboviazkiv [Tactics, strategy and peculiarities of witness interrogation at the initial stage of investigating intentional murders of law enforcement officers committed in connection with the performance of official duties]. *Pivdennoukrainskyi pravnychy chasopys* [South Ukrainian Law Journal], 3, 222–227. <https://doi.org/10.32850/sulj.2023.3.35>.

Ripa F. V., *Postgraduate Student of the Department of Criminal Procedure and Criminalistics onetsk State University of Internal Affairs*

e-mail: f98315918@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-8589-003X>

Peculiarities of the Tactics of Interrogating Witnesses During the Investigation of Collaborative Activities in the Ideological, Cultural, and Educational Spheres

The article is devoted to the formulation of specific tactical and organizational recommendations for conducting witness interrogations during the pre-trial investigation of collaborative activities in the ideological, cultural, and educational spheres. It has been established that interrogation is the primary procedural means of collecting ideal traces of a criminal offense in proceedings of this category. It is shown that witnesses were interrogated in 67% of proceedings concerning acts of collaborationism in the ideological, cultural, and educational spheres. The study characterizes persons who may and may not be interrogated as witnesses during the pre-trial investigation of collaborative activities. It is emphasized that law enforcement agencies should make active efforts to identify potential witnesses to collaborationism in the ideological, cultural, and educational spheres, particularly by sending requests to public authorities regarding persons arriving from the temporarily occupied territories of Ukraine. An algorithm for conducting interrogations of witnesses who may leave the territory of Ukraine before the completion of judicial proceedings under Article 225 of the Criminal Procedure Code of Ukraine is proposed.

The article presents proposals by domestic scholars regarding the subject matter of witness interrogation in cases involving collaborative activities and suggests criteria for its clarification in proceedings concerning acts provided for in Parts 1, 3, and 6 of Article 111-1 of the Criminal Code of Ukraine. An approximate subject matter for the interrogation of witnesses to collaborative activities in the ideological, cultural, and educational spheres is formulated, including the witness's personal data; the fact, circumstances, and reasons for the witness's stay in the temporarily occupied territory or in the territory controlled by Ukraine where the collaborative activity occurred; information known to the witness about the offender; details of the criminal offense; the circumstances under which the witness perceived the event; the behavior of the suspect before and after the commission of the criminal offense; and other circumstances that may be significant for a particular criminal proceeding.

The prospects for a separate study of the tactical and organizational principles of interrogating suspects involved in collaborationism in the ideological, cultural, and educational spheres are recognized.

Keywords: *pre-trial investigation, collaborative activity, ideological, cultural, and educational sphere, criminalistic tactics, interrogation, witness.*

Цитування за ДСТУ 8302:2015: Ріпа Ф. В. Особливості тактики допиту свідків під час розслідування колабораційної діяльності в ідеологічній та культурно-освітній сфері. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2026. № 2(36). С. 243-255. DOI: <https://doi.org/10.34015/2523-4552.2026.2.21>.

Citation APA: Ripa, F. V. (2026). Osoblyvosti taktyky dopytu svidkiv pid chas rozsliduvannia kolaboratsiinoi diialnosti v ideolohichnii ta kulturno-osvitnii sferi [Peculiarities of the tactics of interrogating witnesses during the investigation of collaborative activities in the ideological, cultural, and educational spheres]. *Bulletin of the Penitentiary association of Ukraine*, 2(36), 243-255. <https://doi.org/10.34015/2523-4552.2026.2.21>

Внесок автора. Автор самостійно здійснив концептуалізацію дослідження, аналіз джерел, підготовку тексту статті та формулювання висновків. Автор ознайомився з остаточною версією рукопису, схвалив її та погодився з поданням статті до публікації.

Академічна доброчесність. Автор підтверджує оригінальність, точність і достовірність тексту статті та наведених у ній результатів, а також дотримання принципів академічної доброчесності.

Використання інструментів штучного інтелекту. Автор засвідчує, що під час підготовки цієї статті інструменти штучного інтелекту не використовувалися.

Конфлікт інтересів. Автор заявляє про відсутність реального чи потенційного конфлікту інтересів.

Фінансування. Дослідження виконано в межах наукової діяльності автора у відповідних установах і не мало окремого зовнішнього фінансування.

Author Contribution. The author independently conceptualized the study, analyzed the sources, prepared the text of the article, and formulated the conclusions. The author reviewed the final version of the manuscript, approved it, and agreed to submit the article for publication.

Academic Integrity Statement. The author confirms the originality, accuracy, and reliability of the text of the article and the results presented therein, as well as compliance with the principles of academic integrity.

Use of Artificial Intelligence Tools. The author certifies that no artificial intelligence tools were used in the preparation of this article.

Conflict of Interest. The author declares that there is no actual or potential conflict of interest.

Funding. The research was conducted within the framework of the author's academic activities at the relevant institutions and did not receive special external funding.

Надійшла: 20.04.2026

Прийнята до друку: 19.05.2026

Опублікована: 31.05.2026

Received: 20 April 2026

Accepted for publication: 19 May 2026

Published: 31 May 2026